

Cultura

L'AUGE DE L'EXTREMA DRETA

01. Manifestació d'extrema dreta als Estats Units el 2013.
02. Noies alemanyes aclamant Hitler el 1935.
03. Nens iugoslaus aprenent la salutació nazi durant la Segona Guerra Mundial. GETTY

Fer-se 'amic' dels nazis per entendre'ls

Periodistes i historiadors s'infilten a l'extrema dreta per conèixer els seus mecanismes de seducció

SÍLVIA MARIMON MOLAS
BARCELONA

¿Com una persona normal i corrent pot acabar donant suport a un règim que, en una espiral de violència, acaba sent responsable d'un genocidi? Milton Mayer (1908-1986) era un periodista jueu nord-americà que volia conèixer l'home nazi (no va parlar amb dones) per intentar entendre'l. El 1935 va viatjar a Alemanya per fer una entrevista a Adolf Hitler. No ho va aconseguir i va recórrer el territori alemany en ple nazisme: "Em vaig adonar que el nazisme era un moviment de masses, i no la tirania d'uns quants éssers diabòlics sobre milions de persones indefenses", va escriure. El 1951 va

tornar a Alemanya amb la seva família i es va instal·lar en un petit poble. Es va fer amic de deu nazis, als quals dedica el llibre *Creïan que eran llibres. Los alemanes, 1933-1945*, que es publica per primera vegada a l'estat espanyol de la mà de Gatopardo.

Quan va tornar als Estats Units, Mayer afirmava que va ser capaç d'entendre millor com el nazisme havia aconseguit conquerir Alemanya. "Em semblava que no havia conegut l'home alemany, sinó l'home a seques. Va resultar que era a Alemanya en unes condicions determinades. Podria ser aquí, en unes condicions determinades. En determinades condicions, podria ser jo mateix". El fill de Mayer, Richard Scully, tenia tan sols cinc

Experiència
Als anys 50 Mayer va conèixer deu nazis: "Podria ser jo mateix", va escriure

Demagògia
"No ens hem de deixar enganyar per solucions simplistes", avisa Evans

anys quan van anar a Alemanya, i recorda sobretot la devastació que havien deixat les bombes. Explica que el seu pare no va continuar la relació amb els entrevistats i que sempre el va moure la pregunta de com la gent corrent pot ser capaç de cometre atrocitats com les que es van cometre durant el nazisme. "Ell sempre va ser molt conscient de la persistència en totes les societats del tribalisme, el racisme i la intolerància religiosa", explica Scully per correu electrònic. Després va continuar plantejant-se les mateixes preguntes: "El pare va viure la bomba atòmica, la Guerra del Vietnam i la Guerra Freda, i sempre es preguntava en quin moment la ciutadania abdica i dona el poder a l'autoritarisme".

Mayer va ser pioner: va ser un dels primers que van intentar entendre com els alemanys corrents es van convertir en nazis i per què van continuar sent-ho després de la caiguda de Hitler. Ho va fer molts anys abans que Alemanya gosés mirar enrere. Després, sobretot a les últimes dècades, altres llibres han intentat entendre i investigar l'extrema dreta des de dins.

Ho ha fet Talia Lavin amb *La cultura del odi. Un periplo por la 'dark web' de la supremacia blanca* (Capitán Swing, 2022). Lavin és una jueva nord-americana bisexual que va adquirir diferents identitats per infiltrar-se a través de les xarxes en moviments supremacistes i neonazis. La periodista Julia Ebner també va adquirir diferents identitats

MOR EL PARE DE DORAEMON El dibuixant de manga Motoo Abiko, conegut com a Fujiko A. Fujio, ha mort als 88 anys. En solitari va crear el ninja Hattori i, juntament amb el seu company Hiroshi Fujimoto, és el creador de Doraemon.

EL 'GUERNICA', INAMOVIBLE El govern espanyol va ratificar ahir que el *Guernica* no sortirà del museu Reina Sofia perquè el seu estat de conservació és massa delicat, per respondre a la sol·licitud que havia fet una senadora de Bildu perquè el quadre es pogués veure al País Basc.

MÚSICA

El Cerdanya Music Festival porta Raphael i Fangoria als Pirineus

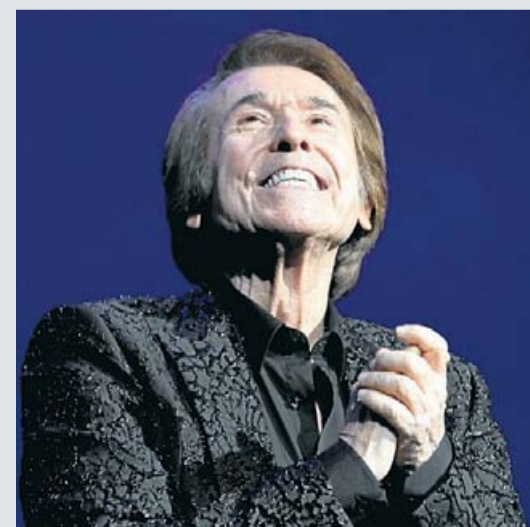
ARA
BARCELONA

El Cerdanya Music Festival es trasllada d'Alp a Llívia per celebrar la seva segona edició. S'hi han programat 10 concerts i una festa *flower power* del 10 al 20 d'agost. Concert Studio, també organitzadors del Festival de Pedralbes, s'han traslladat a un prat de 83.000 metres quadrats i faran els concerts a les 21 h per evitar la temperatura nocturna i viure la posta de sol. Pràcticament els mateixos dies, però a Puigcerdà, hi haurà els vuit concerts del primer Summerfest Cerdanya, que organitza Clipper's, promotors del festival de Cap Roig. "Em sorprèn que, quan fem el nostre, en vingui un altre. Quina casualitat!", diu Martín Pérez, de Concert Studio, amb ironia.

En l'edició del 2021, el Cerdanya Music Festival va aconseguir 15.000 assistents. Martín Pérez diu que el festival "ha de ser un motiu d'orgull", per això garanteix que serà "quilòmetre zero" tant en l'ocupació com en la sostenibilitat. "Hem vingut per quedar-nos a Llívia", ha sentenciat.

Els artistes que hi actuaran seran "eclectics" i "per a tots els públics". Hi haurà actuacions cada nit: Fangoria (10 d'agost), Sara Baras (11 d'agost), la banda d'homenatge God Save The Queen (12 d'agost), Stay Homas (13 d'agost), Guitarricadela Fuente (15 d'agost), els internacionals Kool & The Gang (16 d'agost), Joan Dausà (17 d'agost), un peix gros com Raphael (18 d'agost), la *cantaora* Niña Pastori (19 d'agost) i un veterà roquer com Loquillo (20 d'agost). La Flower Cerdanya Power es farà el 14 d'agost amb música en viu dels anys 70 i 80.

Les entrades es posaran a la venda el dilluns 11 d'abril –i Martín Pérez ha alertat de no comprar tiquets al portal fraudulent Viagogo de revenda d'entrades–. "Portar aquests artistes aquí a Llívia és extraordinari; em fa molta il·lusió, són artistes mundials", assenyalava Martín Pérez. També es faran concerts d'artistes emergents i locals al Village a partir de quarts de set, un model similar al que fan a Pedralbes. —

Raphael en un concert. CARLOS ORTEGA / EFE

catòlics van ser els que més van resistir contra el nazisme. Marburg era també una població històricament antisemita. A més, els entrevistats eren tots de classe mitjana-baixa, que és la que més suport va donar al nazisme. "Generalitzar a partir de deu persones potser no és del tot acurat, però sí que ens ofereix una perspectiva molt interessant sobre com es van convertir i com, anys després de la mort de Hitler, continuaven sent fidels al nazisme", detalla Evans.

Converses amb supremacistes

"La manifestació supremacista de Charlottesville [EUA] del 2017 em va impressionar molt, vaig escriure'n un article i vaig rebre molts insults –explica Talia Lavin–. Soc molt tossuda, i com més m'atacaven més volia escriure sobre ells". Lavin, jueva, es va trobar que si s'adreçava als grupuscles d'extrema dreta amb el seu nom real ningú volia parlar amb ella i, per tant, va assumir altres identitats. A l'altre costat hi havia tota mena de gent. "Tendim a voler-nos protegir, i per això la cosa més fàcil és pensar que podem reconèixer un supremacista blanc, que no pot ser el nostre veí o un pare de la classe dels nostres fills, però això només fa que sigui més difícil combatre l'amenaça. En realitat, els que formen part d'aquest moviment són persones normals que tenen converses i feines molt normals", afegeix.

Una de les persones amb les quals Lavin va intercanviar correus és un professor universitari a Zuric. "Tothom es pot deixar seduir per aquestes idees, també les persones amb educació universitària, perquè apel·len a les emocions –assegura–. Els que abracen l'extrema dreta volen entendre perquè el món és tan terrible, perquè se senten abandonats i espantats. Tenen la sensació que el govern no fa prou per ajudar-los i en donen la culpa als jueus". Segons Lavin, l'era Trump va donar un impuls també a l'extrema dreta dels Estats Units. "Ha animat la gent a dir el que pensa en veu alta i en públic. Fins ara potser no s'hi havien atrevit i ara veuen que poden ser racistes, sexistes, homòfobs i antisemites i dir-ho ben fort. Són una gran minoria", conclou l'autora.

Ricard J. Evans afirma que l'extrema dreta actual és diferent de la del període nazi: "No dona suport obertament a la guerra i centra més l'hostilitat cap a la immigració que no pas contra els jueus, encara que és antisemita. El nacionalisme d'aquesta extrema dreta és menys propens a envair i conquerir altres territoris –Putin ha argumentat la invasió d'Ucraïna dient que l'alliberava dels nazis i no defensant l'expansió de Rússia–, però hi ha factors que es repeteixen: la crisi econòmica, el ressentiment nacionalista, la desconfiança envers les institucions democràtiques i la fe cega en líders carismàtics". —

02

03

a les xarxes i va conversar de tu a tu amb jihadistes, neonazis i cristians d'extrema dreta, com explica a *La vida secreta de los extremistas* (Temas de Hoy, 2020).

Ho van fer als anys 90 Franziska Tenner, tal com va explicar a *Ehre, blut und mutterschaft. Getarnt unter nazi-frauen heute* [Honor, sang i maternitat. Camuflada entre les dones nazis; 1994], i Michael Schmidt i César Vidal a *La Alemania neonazi y sus ramificaciones en España y Europa* (Anaya & Mario Muchnik, 1995). Schmidt va assistir a reunions, va escoltar discursos, va rebre adoctrinament i va conversar amb els caps rapats durant quatre anys per constatar que no estaven desorganitzats ni eren gens inofensius.

L'engany dels líders autoritaris

L'extrema dreta avui torna a tenir molta força. Hitler oferia solucions simples i radicals als greus problemes econòmics que patia Alemanya en aquell moment i prometia rescabalar la població de la humiliació de la Primera Guerra Mundial. "Sempre hem d'intentar recordar que no ens hem de deixar enganyar per les solucions simplistes a problemes complexos i que normalment els líders autoritaris

acostumen a ser corruptes, roben a l'estat i a la ciutadania i causen greus problemes econòmics", explica l'historiador Ricard J. Evans, que prologa l'edició en castellà del llibre de Milton Mayer. "Segurament la lliçó més important és que la resta de partits han de treballar units per defensar la democràcia. En les últimes eleccions democràtiques abans que els nazis tinguessin el poder, comunistes i socialdemòcrates tenien més vots, però van ser incapaços d'aliar-se", afegeix. Els nazis mai van aconseguir més del 37% dels vots a les eleccions nacionals alemanyes.

¿Els homes que entrevista Mayer ajuden a entendre com algú es converteix en nazi? "Els entrevistats, a excepció d'un cas, no tenen pràcticament educació formal, però si estudiem el conjunt dels nazis veiem que molta gent amb estudis superiors va treballar per al règim de Hitler. Per tant, no podem dir simplement que els nazis van ser uns ignorants", detalla Evans. Marburg, la població on va viure Mayer i d'on eren els veïns amb els quals va parlar, tenia en aquell moment característiques peculiars: gairebé no tenia indústria i no hi havia gaires catòlics; cal recordar que comunistes, socialdemòcrates i alguns centres